
AFWIJKEND GEKLEURDE ADDERS

We kregen reacties op de foto van de blauwe adder uit Nieuwsbrief 22 en vooral op de conclusie dat de blauwe kleur een effect van vervelling zou zijn. Wim Andela en Jelle Hofstra, beide uit Friesland hebben wel eens een blauwe adder gezien die absoluut niet aan het vervellen was. Wim Andela zegt: "licht azuurblauw-glanzend vooral als de zon er op een bepaalde manier opvalt en de zigzaglijn tekent dan heel scherp zwart af". Hij stuurde de bijgaande foto. Jelle heeft soortgelijke waarnemingen. Zijn reactie staat hieronder afgedrukt. Ook hebben wij in Duitsland om een reactie gevraagd.

*Mannetje adder
met licht
azuurblauwe
ondergrond en
gitzwarte zigzag
Foto: Wim Andela,
mei 2001*

Toch heb ik op enkele monitoringsronden in de negentiger jaren op de Lippenhuisterheide (Fryslân) een ontmoeting gehad met een turquoise-kleurige mannelijke Adder. De heldere fraaie blauwgroene kleur en de gitzwarte zigzag streep wezen er in het geheel niet op dat het dier aan het vervellen was. Hoe het dier aan de blauwe kleur komt is mij overigens niet bekend. Het blauwkleuren van groene dieren is wel een bekend fenomeen. Ik denk dan aan blauwgekleurde groene kikkers en blauwgekleurde groene hagedissen. Dit noemt men cyanisme. Blauwe en gele huidpigmenten bepalen samen de groene kleur van het dier. Soms ontbreekt door een genetische oorzaak de factor geel en kleurt het dier blauw. Ook komt het voor dat dieren die in een terrarium bij

Blauwe Adder komt ook in Nederland voor

Graag wil ik even reageren op het artikel uit de Nieuwsbrief 22 (Winter 2002) waarin de vondst van een blauwkleurige Adder uit het Hijckerveld wordt vermeld. Hierbij wordt als commentaar aangetekend dat het fenomeen blauwe adders wel bekend is uit Zweden, maar dat men er in Nederland nog nooit van heeft gehoord. Ton Lenders heeft de foto bekeken en komt tot de conclusie dat het in dit geval gaat om een vervellende adder-man. Doordat de hoornlaag gelijktijdig over het gehele lichaam loslaat krijgen de dieren vlak vóór de vervelling een blauwe schijn. Niets bijzonders dus.

kunstlicht worden opgekweekt blauw kleuren om zo gauw ze echter aan direct zonlicht worden blootgesteld, de oorspronkelijke groene kleur weer aan te nemen. Aangezien de Adder van huis uit niet groengekleurd is, lijkt mij dat hier iets anders een rol speelt. Vooral omdat ik een dertig jaren terug en eveneens op de Lippenhuisterheide enkele fraaie blauwgekleurde Levendbarende Hagedissen heb gevonden. Overigens kunnen Levendbarende Hagedissen en dan met name de mannelijke dieren wel groenachtig van kleur zijn. Vermoedelijk zijn de dieren, die toen nog niet beschermd waren, door hun opvallende kleur weggevangen. Ik heb ze daar de opvolgende jaren nooit meer teruggezien.

Jelle Hofstra

Blauwe adders niet ongewoon in Finland

Hierbij nog een keer de foto van Dick van Dorp met de blauwe adder. De inzet met de kop van het dier, laat zien dat de adder inderdaad niet aan het vervellen is. Het oog is helder. Maar deze blauwe adder is anders dan

de blauwe adders van Jelle Hofstra en Wim Andela. Op de foto van Dick heeft de adder *een blauwe zigzag*, de andere adders hebben *juist een blauwe ondergrond* en een gitzwarte zigzag. Gaat het hier om twee verschillende

'Blauwe adder', de zigzag en andere strepen hebben een staalblauwe kleur. De ondergrond is licht. De kop in de inzet is van hetzelfde dier, het oog is helder. Foto's: Dick van Dorp, september 2001

fenomenen? Het wordt wel ingewikkeld. Gelukkig vonden we wel iets in de literatuur.

Juhani Terhivuo schreef over kleurvariëteiten bij adders in Finland: *Het fenomeen blauwe adder is een bekend verschijnsel. Het gaat hierbij altijd om mannelijke adders. Zeldzaam is deze kleurvariant in Finland allerm minst, zo'n 18% van de*

Finse adders wordt als blauw omschreven, regionaal kan dit zelfs oplopen tot 33%.

Over de oorzaken worden geen uitspraken gedaan, en een duidelijke omschrijving van de "blauwe adder" blijft jammer genoeg achterwege. We denken dat hier sprake is van een blauwe ondergrond.

Wolfgang Völkl, een Duitse "Kreuzotter" specialist gaf duidelijkheid. Hij schreef dat mannelijke adders vlak na de "Hochzeitshäutung" (de vervelling in het voorjaar) een blauwe, groene of zelfs gele zweem kunnen vertonen, die weer vrij snel verdwijnt. De beschrijving van Völkl: *"een blauwe adderman met een gitzwarte zigzag"* komt overeen met die van Jelle Hofstra en Wim Andela. De blauwe adder van Dick van Dorp blijft vooralsnog raadselachtig.

Referentie

Juhani Terhivuo, 1990. Relative regional abundance and colour morphs of the adder, grass snake, slow worm and common toad in Finland. Ann. Zool. Fennici 27:11-20.

black-adders

Het blijft natuurlijk toch een moeilijk verhaal om in een zwart-wit nieuwsbrief over blauwe adders uit te wijden. Gelukkig stuurde Dick van Dorp ook een plaatje van een zwarte adder op. Wel zo duidelijk. Het komt

in Drenthe regelmatig voor dat geheel zwarte adders gezien worden. Dick van Dorp vertelde dat in Drenthe in vijf terreinen wel eens een zwarte adder gezien wordt. Altijd volwassen mannetjes naar zijn ervaring. In Scandinavië zijn ook zwarte adders minder zeldzaam. Mogelijk is het een aanpassing aan koude.

Deze zwarte adderman is gefotografeerd op 9 maart 2002 tijdens de eerste monitoringronde op het traject van Harm Smeenge.